

forurenere, skal også ses i lyset af, at de danske farvande er af en sådan karakter, at De Forenede Nationers Søfartsorganisation (IMO) har udpeget dem til »særlige havområder« (PSA). Der er således tale om havområder, der behøver en særlig beskyttelse, fordi områderne enten har økologisk, socioøkonomisk eller videnskabelig betydning. Det er af samme årsag, at selv en lille udledning i disse områder betragtes som en alvorlig udledning. Hertil kommer, at såvel Vadehavet som Østersøen, undtagen den russiske del af IMO, er udpeget som særlige følsomme havområder (PSSA).

2.4. Ændringer af straffelovens § 196 om grov miljøkriminalitet

2.4.1. Gældende ret

Efter straffelovens § 196 straffes med fængsel indtil 4 år den, der under skærpende omstændigheder i strid med miljølovgivningen 1) forurener luft, vand, jord eller undergrund med den følge, at der sker betydelig skade eller fremkaldes nærliggende fare derfor, eller 2) opbevarer eller bortskaffer affald eller lignende stoffer med den følge, at der sker betydelig skade på miljøet eller fremkaldes nærliggende fare derfor.

Bestemmelsen blev indsat ved lov nr. 412 af 10. juni 1997. Der henvises herom til Folketingstidende 1996 – 97, tillæg A, side 3339, 3334, tillæg B, side 854, tillæg C, side 470 og Folketingets forhandlinger, side 3808, 7202 og 7556.

Strafansvar efter straffelovens § 196 forudsætter, at handlingen eller undladelsen er »i strid med miljølovgivningen«, dvs. udgør en overtrædelse af særlovgivningen. Straffelovens § 196 er således en overbygning på de gældende straffebestemmelser i miljølovgivningen og anvendes over for særligt grove overtrædelser af disse bestemmelser.

Ved »miljølovgivningen« i straffelovens § 196 forstås love om beskyttelse af det ydre miljø mod forurening. Begrebet omfatter således f.eks. miljøbeskyttelsesloven, lov om kemiske stoffer og produkter, lov om beskyttelse af havmiljøet, lov om miljø og genetikologi samt lov om forurenede jord. Begrebet »miljølovgivningen« omfatter også bekendtgørelser udstedt i medfør af de nævnte love.

Kravet om »skærpende omstændigheder« i straffelovens § 196 indebærer, at der skal være tale om miljøkriminalitet af en særlig grov beskaffenhed. Spørgsmålet om, hvorvidt en overtrædelse er af en sådan beskaffenhed, beror på en samlet vurdering, hvori indgår en række faktorer.

Ved vurderingen tages udgangspunkt i, om der er tale om miljøkriminalitet, der går væsentligt ud over, hvad der kan henregnes til en normal og sædvanlig drift af en ellers lovlig virksomhed. Bestemmelsen vil således f.eks. kunne anvendes i tilfælde, hvor der sker betydelig ulovlig dumpning eller deponering af forurenende affald eller omfattende udledning af farlige kemikalier. I vurderingen indgår også omfanget af overtrædelsen, herunder om der er tale om et enkeltstående forhold, eller om en mere systematisk eller vedvarende adfærd, der er udtryk for en bevidst tilsidesættelse af væsentlige miljöhensyn. Der kan i den forbindelse bl.a. lægges vægt på, om overtrædelsen er sket på baggrund af en forudgående planlægning. Endvidere kan der lægges vægt på, om den tiltalte har skjult eller forsøgt at skjule forureningen og derved forøget skaden eller faren, idet oprydning- eller afværgeforanstaltninger ikke er blevet iværksat eller først er blevet iværksat på et meget sent tidspunkt.

Endvidere vil det indgå, om der ved den kriminelle handling eller undladelse er opnået eller tilsigtet en økonomisk fordel (fortjeneste eller besparelse). Sådanne omstændigheder vil tale med betydelig vægt for anvendelse af bestemmelsen. Dette gælder navnlig i tilfælde, hvor opnåelse af en økonomisk fordel gennem overtrædelse af miljølovgivningen er et væsentligt element i virksomhedsudøvelsen. Bestemmelsen forudsættes således bl.a. at omfatte tilfælde, hvor der direkte spekuleres i at begå miljøkriminalitet f.eks. ved, at der drives erhvervsvirksomhed med ulovlig bortskaffelse af affald.

Derimod vil bestemmelsen kun undtagelsesvis kunne anvendes, hvor en virksomhed f.eks. har tilladelse til udledning af spildevand, men overskrider grænseværdierne for indholdet af miljøskadelige stoffer. Bestemmelsen vil dog efter omstændighederne kunne omfatte f.eks. udledning af betydelige mængder farlige kemikalier i havet eller vandløb m.v.

Ud over de nævnte skærpende omstændigheder er det tillige en betingelse for anvendelse af straffelovens § 196, at der er sket betydelig skade på miljøet eller fremkaldt nærliggende fare herfor. Såfremt denne betingelse ikke er opfyldt, kan der alene straffes for overtrædelse af særlovgivningen.

Om bestemmelsens nærmere anvendelsesområde henvises navnlig til bemærkningerne til lovforslag nr. 151 af 29. januar 1997, hvorved straffelovens § 196 fik sin nuværende ordlyd, jf. Folketingstidende, tillæg A, side 3334.

Den centrale danske særlov vedrørende havmiljøet er lov om beskyttelse af havmiljøet (jf. lov nr. 476 af 30. juni 1993 som senest ændret ved lov nr. 1373 af